

SVENS BIBELOVERSIGT - AMOS' BOG

Bogens hvem, hvad, hvor:

Amos' Bog hører til blandt Bibelens profetiske bøger. Hans profeti er et kald Nordriget - Israel om at vende om fra deres selvoptagede, uretfærdige og hedenske livsførelse. Men budskabet blev overhørt, og 30 år senere eksisterede Nordriget ikke længere.

Bogens budskab fokuserer på Guds hellige bedømmelse af menneskelig livsførelse og er en advarsel om at ændre sig, inden man møder Gud som sin dommer.

Forfatter:

Amos var både fåreavler og dyrker af morbærfigen-træer (1:1; 7:14).

Han kom fra Tekoa-egnen i Judas ødemark ved den sydlige karavanerute fra Jerusalem til Beersheba (2 Krøn 11:6).

I profetien fremstår han som en hårdfør mand fra beskedne kår (morbærfigener var fattigmandskost). Han havde en dyb åndelig forståelse af Gud og et omfattende kendskab til Guds Ord (samlign 4:10-13 med 1 Mos 19:24; 2 Mos 9:3 og 1:1; 3:8 med Joel 4:16).

Amos var ikke oplært i de profetiske skoler (7.12-14), men han var blevet udrustet af Gud med nådegaven til at være en "ruah", en seer (1.1; 7:12; 8:1-2).

Han var meget radikal og direkte som forkynder (4.1; 7:10,17) og han beskrev Gud ud fra naturens storhed (3:4; 5:8) og åbenbarede ham som alverdens dommer (1:1-2.16).

Amos nedskrev sine mundtlige profetier og beviste derved også sin litterære begavelse.

Tidspunkt:

Amos forkyndte ca. 10 år efter Jonas, og to år før et altomfattende jordskælv ramte regionen (1:1; Zak 14:5).

Den 15. juni 763 f.kr. var der en total solformørkelse over Mellemøsten, som han måske også refererer til i 8:9. Profeterne Elisa og Jonas havde profeteret, at Gud ville give Israel en nådestid (2 Kong 13:14-19; 14:22-27), men landet forspildte chancen til at gennemføre en gennemgribende reform.

Både Nordriget under Jeroboam II (782-753 f.kr.) og Sydriget under kong Uzzijas (792-740) oplevede i denne periode den største fremgang siden kong Salomo, men selvom det førte til stor velstand, kom det kun samfundets overklasse til gavn.

Motiv:

Selvom Amos var judæer, sendte Gud ham til Israel for at advare dem om den kommende dom. Som husmand har han besøgt de forskellige markedsbyer, når han solgte sin avl, og han har erfaret landets materielle og åndelige tilstand.

Gud brugte Amos som sin røst til at afsløre folkets undertrykkende livsførelse og dets nydelsessyge og falske gudsyndelse, og fortalte dem igennem Amos, at de var blevet en direkte hån mod ham selv. Derfor måtte folket straffes, selvom de oplevede Guds velsignelse i form af materiel velstand og fred.

Det kommende jordskælv (1:1) ville varsle, at de som samfund ville styrte sammen, før de i 722 f.kr. ville blive ført i eksil af Assyrien (6:14; 7:9,11,17; 8:1-3).

Nineve havde omvendt sig, dengang de hørte Jonas' dom, men det officielle Israel forstødte i stedet Amos og omvendte sig ikke (7:12-15).

Amos rejste hjem og nedskrev sin profeti som et sandfærdig forudsigelse af Guds dom.

Bogens opbygning:

1:1-2	Introduktion.
1:1-2	Amos og hans mission (Guds dom høres som et løvebrøl)
1:3-2:16	Otte domsord.
1:1-2:3	Domsord over hedningerne - Israels naboer
2:4-16	Domsord over Guds udvalgte folk - Juda og Israel
3:1-6:14	Fem prædikener.
3:1-15	Et ord der forklarer, hvorfor nationen er under dom
4:1-13	Et ord til et nydelsessygt og religiøst folk uden omvendelse
5:1-17	Et kald til at søge Gud i sidste time for at afværge dommen
5:18-27	Veråb over falske, religiøse håb uden retfærdig livsførelse
6:1-14	Veråb over nationens stolte og ubekymrede ledere

7:1-9:10	Fem doms syner.
7:3:1-3	Syn af en total udslettende græshoppeplage
7:4-6	Syn af en total udslettende ild
7:7-17	Syn af en åndelig opmåler
8:1-14	Syn af en frugtkurv med Guds høst
9:1-10	Syn af Jahve stående på alteret, klar til at udløse dommen
9:11-15	Konklusion
9:11-15	Gud har stadig håb til et udvalgt folk

Bogens indhold:

Guds alvorlige anklage mod et umoralsk og stivnakket folk.

Amos blev sendt til Israel for at afsløre dets sociale, moralske og åndelige korrupsion. Gud ville rense Israel igennem dom, hvis ikke de med det samme omvendte sig til ham. Men dommen er ikke Guds mål; det er derimod en evig forvandling og genoprejsning af folket.

I + II. Guds dom over uretfærdig livsførelse.

Først afsiger Gud sine domsord over rigerne, der omringer Israel. De står skyldige overfor at have krænket almen menneskelig anstændighed. Dernæst bliver det Judas tur, fordi de har forkastet Guds Ord. Til sidst og mest omfattende bliver søgelyset rettet mod Israel selv, og landet dømmes pga. dets undertrykkende uretfærdighed, dets fysiske og åndelige utugt, samt fordi de helt bevidst har søgt at forpurre ægte åndelighed og har afvist Guds Ord.

III. Fem prædikener, der forklarer årsagen til Guds dom.

Gud dømte Israel, fordi dets undertrykkelse forargede selv hedningerne. Selvom Gud gentagende gange havde tugtet dem, havde det ikke ført til omvendelse; men selv i denne sene time tilbød han dem at søge ham. Skete det ikke, ville dommen ramme dem. Men Israels stolte ledere beseglede ubekymret nationens dom.

IV. Fem domssyner, der besegler Israels skæbne.

Profetens forbøn havde en mildnende effekt på Guds dom, selvom Israel ikke længere kunne redde sig. På vegne af det officielle Israel blev Amos afvist af Betels præst, og nationens dom blev personificeret i Amas-jas frygtelige skæbne. Gud havde noteret alle Israels synder, og dets skæbne var beseglet. Ingen vil undslippe hans dom

V. Håb, fordi dommen ikke tilintetgør Guds plan med Israel.

Gud vil på trods af sin dom igen genoprejse Davids kongedømme og samle hele verden under Israel. Han vil forvandle verden til et paradys og genopbygge sit folk, og give dem evig tryghed.

Bogens temaer:

Amos kendte Gud og kendte hans karakter. Han kunne mærke Guds harme, når mennesker udnyttede og undertrykte andre, og når mennesker satte sig selv så meget i centrum, at deres egenkærlighed gjorde dem selvforherligende og rå overfor andre.

Gud afviste også alle former for gudsdyrkelse, som misrepræsenterede hans karakter og vilje. Derfor sendte Gud Amos som et majestætisk løvebrøl (1:2; 3:8) for at advare Israel om, at dommens time var nær.

Amos' store Gudsopfattelse var fundamental for hans budskab. Han vidste, at Gud har det universelle herredømme (5:8; 9:5-6), at han er Hærskarers Herre (*Jahve Sebaot* 4:13), og at han hersker over alle muligheder og al magt (3:6b; 4.6-11).

Han styrer nationernes udvikling (6:14; 9:7) og vil fremstå som deres dommer (1:3-2:3).

Samtidig interesser Gud sig for det enkelte menneske (8:7). Han holder dem ansvarlige for deres gerninger (3:2) og kalder dem til omvendelse (5:6,14-15).

Fordi Israel havde brudt sin pagt med Jahve og nægtede at omvende sig (6.1-8), havde de som nation valgt at gå dommens vej (9:8-10).

Men Gud kendte dem i Israel, der tilhørte hans "rest" (3:12; 9:8), og de vil i al evighed være sikret hans velsignelse (9:11-15).

Amos var en stemme imod uret og undertrykkelse, og dette er et af de vigtigste temaer i bogen (5:24). Når mennesker vender sig bort fra Gud, bliver de hårdhjertede (4:1; 8:4), og social korrupsion (2:6-7; 5:7; 6:12), samt moralsk og åndelig fordærv er naturlige følger (2:8-9; 6:3).

Gud harmes, når mennesker bliver behandlet som om, de blot var ting (1:6,9), og når de bliver udnyttet og undertrykt (3:9-10; 5:11-12; 8:4-6).

Krigsforbrydelser (1:3,13), uret i lovgivning og domstole (5:7,10; 6:12) er ikke bare forbrydelser mod mennesker men hån imod Skaberen (Jak 2:1-7,14-20; 5:1-6).

Amos påpeger velstandens manglende evne til at give mennesker den absolutte tryghed. Velstand kan intet stille op overfor jordskælv og tsunamier (5:8-9; 9:5-6) eller ilden fra en meteor (7:4-6).

Den står ligeså afmægtig overfor døden (5:19) og fjendtlige invasioner (6:14), for kun Gud råder over alle disse ting.

Derfor er det magtpåliggende for mennesker at søge Gud, hvis de skal finde ægte sikkerhed i livet (5:4,6,14).

Velstand viser sig heller ikke kun at være afhængig af menneskelige anstrengelser, dygtig pengepolitik eller stor BNP. Lige meget hvor effektiv en økonomi drives, kan intet stilles op, hvis Gud bliver dets modstander (1:6; 8:5-7).

Ultimativt er det heller ikke sikkerhed i dette liv, der er det vigtigste. Det afgørende i evighedsperspektiv er, om mennesket er klar til at møde Gud (4:12).

Trang til overdreven velstand har sine farer. Livsnydelse (6:4-6) har nemt ved at udvikle sig tilselvforherligelse og griskhed (4.1; 8:5-6) og kan skabe ligegyldighed overfor andres ve og vel (2:6-7; 5:11).

Det er ikke, fordi velstand i sig selv er ondt (1 Mos 26:12-14; 30:43), men når den bliver selve livets årsag og mål, bliver den til afgudsdyrkelse (Matt 6:19-24).

En sådan fordrejet livsopfattelse vil møde Guds dom (3:15; 6:11). Den bedste måde at sikre sig imod dette er taknemligt at anerkende velstand som en gave fra Gud og forvalte den ansvarligt under hans styring og i overensstemmelse med hans karakter (1 Tim 6:6-10).

Israel var under Jeroboam II (1:1; 7:10) et meget religiøst land, men dets religion førte folket længere og længere væk fra Gud (4:4-5; 5:21-23; 6:13).

Sandsynligvis havde folket ligesom hedningerne troet, at landets velstand var tegn på, at Gud var tilfreds med deres religiøse aktivitet. Men Bibelens Gud afviser enhver form for religion, der lukker af overfor hans ord og vilje (2:4,11-12).

I loven havde Israel kendskab til Guds karakter og vilje, og de burde vide, at religiøsitet uden hellig livsførelse med moralsk og social retfærdighed var uacceptabel (2:7-8; Jak 1:26-27).

Israels gudsdyrkelse havde bl.a. som mål at drage verden til Jahve (Es 2:1-2), men Israel var blevet en forargelse selv for deres hedenske naboer (3:9-11).

De praktiserede også religiøse ritualer med umoral og afgudsdyrkelse (2:8-10), og de var sunket så dybt i dekadence, at de ikke længere kunne reformeres (7:9; 9:1). Israels religion gav udtryk for en hel anden gudeverden (8:14; 2 Kor 11:4), og derfor nægtede Gud at være i Israels helligdomme (5:5).

I stedet ville han sende over dem en tilintetgørende, men rensende dom (3:14; 5:6; 9:9).

Baggrundsinformation:

Amos nægtede overfor Betels præst Amazja at være profet (7:14-16). Det betød ikke, at Amos afviste sin profetiske tjeneste, men han afviste Amazjas forsøg på at sætte ham i religiøs bås med det henblik at nedgøre og afvise det budskab, Gud havde sendt ham til at forkynde. Amos var ikke en professionel tempelprofet oplært i de profetiske skoler (7:14), men han var sendt direkte af Gud (7:15; 3:1,8). Gud talte direkte til Amos både ved ord (1:2,3,6,9), og igennem syner (7:1-8; 9:1).

Gud sender sine profeter til mennesker for at advare eller trøste (3:6-8; 1 Kor 14:3; Åb 10:7), men ofte er hans profeter ikke velkomne (7:12-13).

Generelt vil mennesker gerne tolerere varme religiøse tanker, men de hader at blive udfordret på deres samvittighed og livsstil (7:10-17), og profeterne peger netop på de ting, der er i uoverensstemmelse med Gud. I nådens tid er der stadig mulighed for at høre Guds røst og omvende sig, men der kommer en tid, hvor Gud ikke længere indbyder til omvendelse. En tid hvor han er tavs, og hans vilje opleves i form af dom (8:11-12).

Bibelens profeter er ikke bare kolde budbringere, de føler for de mennesker, som de er sendt til (7:2,5).

Det fører til forbøn til Gud om nåde (7:1-6; 2 Mos 33:12-17).

Bøn kan ændre Guds planer, men bøn kan aldrig ændre ved Guds karakter. Gud er altså ikke en upersonlig skæbnekraft, men en der lytter og er villig til at gensvare længslerne fra sine børn.

Bogens sammenhæng med resten af Bibelen:

Amos' Bog kommer i kølvandet på Joels og Jonas profetier og bliver efterfulgt af Hoseas'. Kongebøgerne giver den generelle historiske baggrund for perioden under og lige efter Amos (2 Kong Kap. 14-17) og beskriver årene op til Nordrigets fald og den efterfølgende tid i eksil i Assyrien i 722-721 f.Kr.

Guds dom over Israel er helt i overensstemmelse med de betingelser, der indgik i Israels pagt med Gud (5 Mos 29:21-27) samt de advarsler, som Gud blev ved med at sende igennem sine profeter (2 Kong 17:12-18).

NT citerer Amos' Bog direkte to gange (5:25-27 – ApG 7:42-43; 9:11-12 – ApG 15:16-18).

Den citeres af Stefanus som advarsel for jøderne mod at fortsætte deres afvisning af Jesus som Messias, og af Jakob, Jesu bror, for at opmuntre til mission blandt hedningerne. Der er muligvis også en indirekte reference til Amos' Bog i Johannes' Åbenbaring (3:7 – Åb 10:7).

Amos' Bog kommer med en vigtig påmindelse om, at sandhed, retfærdighed, kærlighed og andre moralske aspekter af Guds karakter aldrig kan erstattes af fest, sang og andre former for religion (5:21-24).

Amos' afvisning af og provokerende spørgsmål til Israels offertjeneste (4:4-5; 5:21-27) var ikke en afvisning af Moselovens rituelle anvisninger, men et forsøg på at få Israel til at forstå Guds intention bag offertjenesten og vise, hvorfor religiøse ritualer ikke kunne stå alene.

Rækkefølgen i et menneskes forhold til Gud begynder altid med, at Gud kalder mennesker til efterfølgelse og hellighed. Men mennesket i dets syndighed formår ikke at leve op til hans hellige krav.

Offertjenesten er derfor givet, som et nådesmiddel for at forkynde, at der er en vej, hvorved mennesker kan blive forligt med Gud, når de har syndet. Gud har og vil aldrig gå på kompromis med sine hellige krav, men han har givet en mulighed for, at en stedfortræder på vegne af synderen kan sone straffen for synd.

I GT sker dette symbolsk igennem offertjenesten, i

NT er det gjort en gang for alle igennem Jesu død og opstandelse (1 Joh 2:1-3). Derfor er det forståeligt, at ritualer hverken kan stå alene eller bruges som erstatning for hellig livsførelse.

Amos' Bog viser, hvordan Israels teologiske forståelse var blevet til en hedensk opfattelse af religion. I hedenskab er ritualerne til for gudernes skyld, for igennem dem skulle guderne vokse sig store og stærke - jo flere ofringer jo stærkere blev guden. Det er diametralt modsat Bibelsk gudsyndelse, hvor det er Gud, der sørger for menneskene.

Gud dømmes Israel, fordi de har brudt deres pagt med ham. Dette sker uafhængigt af deres status som hans udvalgte folk, for Gud er absolut retfærdig. Israel havde ignoreret profeternes advarsler (2:11-12; 7:13) og havde nægtet at omvende sig, da Gud tugtede dem (4:6-12).

Derved viste de, at de ikke ville leve under hans styre, og han sendte dem derfor i eksil. Gud er hele verdens Gud, og derfor dømmes han alle mennesker - ikke kun Israel og Juda (1:1-2:16).

Guds folk har det store privilegium at have Guds fuldkomne åbenbaring i Loven og Profeterne (2:4,11-12), men alle mennesker har fået Guds delvise åbenbaring igennem deres samvittighed, og derfor kan ingen undskylde sig (Rom 2:12-16).

Gud noterer alle krænkelser (8:7), ikke bare dem mod Guds folk, men også krænkelser hedninger imellem (2:1-3). Ingen kan flygte, alle kommer til at stå til ansvar overfor ham (9:1-4,10; Åb 20:11-14).

Selvom "Herrens dag" bliver en dommens dag (5:18-20), er den også en håbets dag, fordi Gud er nådig og barmhjertig. Han straffer ikke så hårdt, som han kunne (7:1-6), og han velsigner langt ud over, hvad mennesker fortjener (9:11-15).

Gud havde lovet at åbne en håbets dør for sit folk, og når de omvendte sig, ville han lade dem genopstå som et Messias-rige (5:14; 9:8; 5 Mos 30:1-14; 1 Kong 8:33-34; 46-51; ApG 1:6).

Israel har et unikt, men ikke et eksklusivt forhold til Gud. Gud har udvalgt dem til at være en model for verden for at vise, hvordan mennesker bør leve sammen med Gud. Igennem Israels eksempel kan mennesker lære at søge Guds nåde og leve efter hans vilje (5:14-15), og alle verdens folkeslag er indbudt til en evig fremtid sammen med Israels Messias som deres konge (9:11-12; Matt 28:20).

Jesus i det Gamle Testamente:

Gud bevarer løfterne og pagten med David (2 Sam kap.7), også selvom Israel blev opløst som selvstændig nation og blev spredt blandt folkeslagene. Gud lovede, at der vil komme en dag, hvor han vil genoprette Davids kongedømme (9:11-12; Es 9:5-6; Luk 21:24; Rom kap.11).

Han vil udrydde sine fjender, enten ved at de omvender sig og bliver til hans folk, eller blev omstyrtet (1:6,9,1; 9:12). (Bemærk at *Edom* igen bruges som et symbol på Guds fjender, se Joel 4:19).

”Jesu Kristi dag” begyndte med Jesu første komme og fuldendes ved Jesu genkomst, den dag han opretter sit evige, velsignede fredsrige på jorden (9:13-15; Joel 4:17-21; Åb 21:22-22:5).

Solformørkelsen, et tegn der skete Langfredag, og som også varsler tegnene i himmelrummet før Jesu genkomst (4:13; 5:8 8:9; 2 Mos 10:22; Es 13:10; 24:23; 34:4; Ez 32:7-8; Joel 3.3-4; Matt 24:29-31; Åb 6:13).

Jordskælv, et tegn der fulgte Jesu død og opstandelse, og som vil ske ved genkomsten (1:1; 2.13; 9:5-6; Matt 24:51-54; 28:1-5; Åb 6:12-17).

Bogens mest kendte afsnit:

- 1:1-2:16** Amos’ domsprædiken over nationerne og Guds folk.
- 4:1-13** Amos’ domsprædiken: ”Bered dig til at møde din Gud”.
- 5:18-27** Amos’ domsprædiken over indholdsløs religiøsitet.
- 9:11-15** Amos’ håbs prædiken om Israels genoprettelse.